

On Sekizinci Mektub'un Üçüncü Mesele-i Mühimmesi hakkında bilgi verir misiniz?

"İşte, nasıl ki bir şahıs, bir vazife-i fitriyeyi veyahut bir vazife-i içtimaiyeyi yapsa ve o vazife için hararetle bir surette çalışsa, elbette ona dikkat eden anlar ki, o vazifeyi ona gördüren iki şeydir:"

"Birisi: Vazifeye terettüp eden maslahatlar, semereler, faidelerdir ki, ona '*ille-i gaiye*' denilir."

"İkincisi: Bir muhabbet, bir iştihak, bir lezzet vardır ki, hararetle o vazifeyi yaptırıyor ki, ona '*dâi ve muktazî*' tabir edilir."

"Meselâ, yemek yemek, iştihadan gelen bir lezzet, bir iştihaktır ki, onu yemeğe sevk eder. Sonra da yemeğin neticesi, vücudu beslemektir, hayatı idame etmektir."

"Öyle de **وَالْمَثَلُ الْأَعْلَى** şu kâinattaki dehşet-engiz ve hayretnümâ hadsiz faaliyet, iki kısım esmâ-i İlâhiyeye istinad ederek iki hikmet-i vâsia içindir ki, her bir hikmeti de nihayetsizdir:"

"Birincisi: Cenâb-ı Hakkın esmâ-i hüsnâsının had ve hesaba gelmez envâ-ı tecelliyâtı var. Mahlûkatın tenevvüleri, o tecelliyâtın tenevvüünden geliyor. O esmâ ise, daimî bir surette tezahür isterler. Yani nakışlarını göstermek isterler. Yani, nakışların âyinelerinde cilve-i cemâllerini görmek ve göstermek isterler. Yani, kâinat kitabını ve mevcudat mektubatını ânen feânen tazelandirmek isterler. Yani, yeniden yeniye mânidar yazmak ve her bir mektubu, Zât-ı Mukaddes ve Müsemmâ-yı Akdes ile beraber bütün zîşuurların nazar-ı mütalâasına göstermek ve okutturmak iktiza ederler."

"İkinci sebep ve hikmet: Nasıl ki mahlûkattaki faaliyet bir iştihâ, bir iştihak, bir lezzetten geliyor. Ve hattâ her bir faaliyette kat'iyen lezzet vardır. Belki her bir faaliyet bir nevi lezzettir."

"Öyle de Vâcibü'l-Vücudâ lâıyk bir tarzda ve istiğnâ-yı zâtîsine ve gınâ-yı mutlakına muvafık bir surette ve kemâl-i mutlakına münasip bir şekilde, hadsiz bir şefkat-i mukaddese ve hadsiz bir muhabbet-i mukaddese var. Ve o şefkat-i mukaddese ve o muhabbet-i mukaddeseden gelen hadsiz bir şevk-i mukaddes var. Ve o şevk-i mukaddesten gelen hadsiz bir sürur-u mukaddes var. Ve o sürur-u

mukaddesten gelen, tabir caizse, hadsiz bir lezzet-i mukaddese var. Hem o lezzet-i mukaddeseden gelen hadsiz terahhumdan, mahlûkatın, faaliyet-i kudret içinde ve istidatları kuvveden fiile çıkmasından ve tekemmül etmesinden neş'et eden memnuniyetlerinden ve kemâllerinden gelen ve Zât-ı Rahmân-ı Rahîme ait, tabir caizse, hadsiz memnuniyet-i mukaddese ve hadsiz iftihar-ı mukaddes vardır ki, hadsiz bir surette hadsiz bir faaliyeti iktiza ediyor."(1)

Şuunat-ı İlahiye: Şuunat, şe'nin çoğulu. **Şe'n** için Türkçemizde tam bir karşılık bulamıyoruz. En yakın mânâ olarak "*şan, hâl, tavır, kabiliyet*" deniliyor.

Hâlık (yaratıcı) Allah'ın bir ismidir. **Hâlıkıyet ise** şe'nidir. Yâni, yaratıcı olmak Allah'ın şânındandır. Bu hâlıkıyetini icra etmek diledi mi bu dilemeyi, yâni bu iradeyi, ilim, kudret gibi sıfatlar takib ediyor ve halk (yaratma) fiili icra ediliyor. Böylece yaratılan o mahlûkta Hâlık ismi tecelli ediyor.

Rab da Cenâb-ı Hakk'ın bir başka ismi. **Rab**, yâni terbiye edici. **Rububiyet** (*terbiye edici olmak*) ise Allah'ın bir şe'ni.

Bütün İlâhî isimler böylece düşünülduğünde her birinin şuunât-ı ilâhiyyeden bir şe'n'e dayandığı anlaşılır.

Sevmek, lezzet almak, hoşlanmak insan için birer şe'ndir. Allah da mahlûkatını sever ama, bizim bir eserimizi sevmemiz gibi değil. İşte bu İlâhî muhabbeti, mahlûkatın sevgilerinden ayırmak için "**mukaddes**" kelimesi kullanılır. Allah da kulunun ibadetinden memnun olur. Ama, bu memnuniyet bir padişahın kendisine itaat eden bir askerinden memnuniyeti cinsinden değildir. İşte bunu zihinlere yerleştirmek için "**memnuniyet-i mukaddese**" tabiri kullanılıyor. Bunlar da şuunat-ı İlahiyedendirler. Allah'ın bütün mahlûkatının ihtiyaçlarını görmekte bir lezzet-i mukaddesesi vardır. Ama bu lezzet, bizim bir fakiri giydirmekten yahut doyurmaktan aldığımız lezzet gibi değildir.

"Her bir faaliyette bir lezzet nev'i vardır." hakikatından hareket ederek kâinata nazar ettiğimizde, Cenâb-ı Hakk'ın herbir fiilini icra etmekte, herbir ismini tecelli ettirmekte bir lezzet-i mukaddesesi olduğu aklımıza görünür. Bu lezzetin keyfiyetini ise akıl idrak edemez. Zira, akıl ancak mahlûkat sahasında düşünebilir.

Risale-i Nur'da geçen şu ifadeler nasıl bakmamız gerektiğine işaret ediyor:

"İşte bu en yüksek makam-ı mahbubiyeti, Süleyman Efendi, "Ben sana âşık olmuşum" tabiriyle beyan etmiştir. Şu tabir bir mirsad-ı tefekkürdür, gayet uzaktan uzağa bu hakikate bir işarettir. Bununla

beraber, madem bu tabir Ő'n-i rububiyete münasip olmayan mânâyı hatıra getiriyor; en iyisi, Őu tabir yerine "Ben senden razı olmuşum" denilmeli."(2)

Özet olarak, sonsuz cemal ve kemalin gözlemlenme ve müşahede edilme isteği Allah'ın bir Őuunatı ve İlahi bir keyfiyettir. Tabir biraz dar biraz riskli ama Őunu diyebiliriz ki Allah kendini görmek ve göstermekten İlahi bir lezzet ve keyif alıyor, bu yüzden mahlukatı icat edip sürekli halden hale deđiŐtiriyor. Nasıl insan kendi odasını belli bir müddetten sonra deđiŐtiriyor ve bundan büyük bir keyif alıyor ise, tabiri caiz ise Allah da kainat odasını sürekli deđiŐtirmekten ve halden hale sokmaktan İlahi ve mukaddes bir lezzet ve keyif alıyor.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mektubat, On sekizinci Mektup.](#)

(2) bk. [a.g.e., Yirmi Dördüncü Mektup, İkinci Zeyli.](#)